Αν και νικητής χάρη στη βία και τη νοθεία, ο πρώτος εκλεγμένος πρωθυπουργός, Ιωάννης Κωλέττης, αποδείχτηκε άξιος των περιστάσεων και δε δίστασε να τα βάλει ακόμα και με τον πρώην σύμμαχό του, Θεόδωρο Γρίβα, που κάθε τόσο ύψωνε επαναστατική σημαία στην Αιτωλοακαρνανία. Ούτε φοβήθηκε τους πρεσβευτές των ξένων δυνάμεων. Κι όταν του παρακόλλησαν, διέλυσε τη Βουλή, προκήρυξε εκλογές (καλοκαίρι 1847) και τις πήρε με απόλυτη και τεράστια πλειοψηφία. Πέθανε, όμως, στις 31 Αυγούστου κι έλυσε τα χέρια «εχθρών και φίλων».

Από εκεί κι έπειτα, το ποιος θα γινόταν πρωθυπουργός εξαρτιόταν από το ποιος ήταν ο ευνοούμενος του Όθωνα και της πρεσβείας, που τύχαινε να έχει το πάνω χέρι στην κρίσιμη στιγμή. Συνολικά, από τις εκλογές του 1844 έως το 1875, οπότε ο Χαρίλαος Τρικούπης υποχρέωσε τον βασιλιά Γεώργιο Α' να δεχτεί την «αρχή της δεδηλωμένης», έγιναν δεκαπέντε εκλογικές αναμετρήσεις αλλά η πρωθυπουργία άλλαξε χέρια 39 φορές!

Ο φιλομοναρχικός Υδραίος αγωνιστής Αντώνης Κριεζής που πήρε την απόλυτη πλειοψηφία στις εκλογές του 1853 «παραιτήθηκε» το 1854 κι ανέλαβε μέγας αυλάρχης. Πρωθυπουργός ορκίστηκε ο Κωνσταντίνος Κανάρης για να τον διαδεχτεί, μέσα στη χρονιά, ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, που κι αυτός παραιτήθηκε, επειδή ο βασιλιάς δεν τον άκουγε. Τον διαδέχτηκε ο Δημήτριος Βούλγαρης (1855), που προχώρησε σε εκλογές (1856), τις πήρε και παραιτήθηκε την επόμενη χρονιά, παραχωρώντας την πρωθυπουργία στον Αθανάσιο Μιαούλη (γιο του ναυάρχου του Αγώνα και βαθιά μοναρχικού Ανδρέα Μιαούλη), που πήρε με απόλυτη πλειοψηφία και τις εκλογές του 1859 κι εξάντλησε την τριετία ως το 1862.

Το μαχαίρι, όμως, έφτασε στο κόκαλο, ο Θεόδωρος Γρίβας δεν ήθελε και πολλά για να ξεσηκωθεί, είχαν μεσολαβήσει μύρια όσα δεινά για τον τόπο, οι ξένες δυνάμεις έφτασαν να κυριεύσουν Αθήνα και Πειραιά στον Κριμαϊκό πόλεμο, η πείνα θέριζε, η βαρυγκώμια μετατράπηκε σε επανάσταση. Ο Όθων και η Αμαλία εξώστηκαν από τη χώρα, που με το ψήφισμα της 10ης Οκτωβρίου του 1862 τους κατάργησε από βασιλιά κι αντιβασίλισσα. Την ίδια μέρα, πρωθυπουργός «πρόεδρος προσωρινής επιτροπής» ορκίστηκε ο Δημήτριος Βούλγαρης. Η εκλογή του ανανεώθηκε, στις 30 Ιανουαρίου, από την εθνοσυνέλευση, που σχηματίστηκε για να βγάλει τη χώρα από το αδιέξοδο.

Μαζί με τον Βούλγαρη, στην «προσωρινή επιτροπή» εκλέχτηκαν ο Μπενιζέλος Ρούφος κι ο Κωνσταντίνος Κανάρης. Ο Βούλγαρης, όμως, αποφάσισε να δράσει δικτατορικά. Ρούφος και Κανάρης παραιτήθηκαν, ενώ η εθνοσυνέλευση κάλεσε κι αυτόν να παραιτηθεί. Στις 8 Φεβρουαρίου, ο Βούλγαρης απάντησε ότι δεν παραιτείται και κατάγγειλε την εθνοσυνέλευση ότι παρανομεί! Την ίδια μέρα, κατέφθασε ο Θεόδωρος Γρίβας, σήμανε επανάσταση και μάζεψε στρατό στην πλατεία Κοτζιά, που τότε λεγόταν Λουδοβίκου.

Εννιά Φεβρουαρίου του 1863, η εθνοσυνέλευση ανακήρυξε προσωρινό πρωθυπουργό τον αντιπρόεδρό της και πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Αριστείδη Μωραϊτίνη. Ο Βούλγαρης τα μάζεψε. Με ηρεμία πια, δυο μέρες αργότερα, η εθνοσυνέλευση όρισε νέα, πλήρη κυβέρνηση, με πρωθυπουργό τον Κ. Ζ. Βάλβη, που ορκίστηκε στις 11 του μήνα. Στη συνέχεια, η εθνοσυνέλευση ασχολήθηκε με το να βρει Έλληνα για βασιλιά. Δεν συμφώνησαν σε κανένα.

Στις 18 Μαρτίου, ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε πως οι τρεις μεγάλες δυνάμεις πρότειναν να γίνει βασιλιάς των Ελλήνων ο Δανός πρίγκιπας Γεώργιος Γλίξμπουργκ. Η συνέλευση τον ψήφισε επιτόπου. Εννιά μέρες αργότερα, ο Κ. Ζ. Βάλβης παραιτήθηκε και πρωθυπουργός ανέλαβε ο Διομήδης Κυριακός, για να παραιτηθεί ένα μήνα αργότερα (19 Απριλίου). Στις 29 του μήνα, ορκίστηκε ο Μπενιζέλος Ρούφος, που έμεινε ως την άφιξη του Γεωργίου (18 Οκτωβρίου), οπότε και παραιτήθηκε. Ο νέος βασιλιάς, στις 25 Οκτωβρίου, διόρισε πρωθυπουργό τον Δημήτριο Βούλγαρη, που έμεινε ως τον επόμενο Μάρτιο.

Έτσι, το φοβερό αυτό 1863 μπήκε αλλά και έληξε με τον ίδιο πρωθυπουργό, αν και η πρωθυπουργία άλλαξε χέρια έξι φορές μέσα στη χρονιά!

Οι πρώτες μετά το Σύνταγμα του 1864 εκλογές ορίστηκαν να ξεκινήσουν στις 14 Μαΐου 1865, με πρωθυπουργό, για πρώτη φορά, τον Αλέξανδρο Κουμουνδούρο, παλιά δικαστικό. Η προηγούμενη πείρα είχε βοηθήσει, ώστε να επιλεγεί μια διαδικασία, που απέκλειε κάθε χρήση βίας και νοθείας. Μόνο που ήταν κάπως χρονοβόρα:

Σε κάθε εκλογικό τμήμα στήνονταν τόσες κάλπες, όσοι και οι υποψήφιοι βουλευτές. Κάθε κάλπη ήταν χωρισμένη στα δύο, η μισή άσπρη με μια ταμπέλα, που έλεγε «ναι» κι η μισή μαύρη με μιαν άλλη που έλεγε «όχι». Δυο σωληνάκια οδηγούσαν το ένα στην άσπρη πλευρά

και το άλλο στη μαύρη. Πίσω από κάθε κάλπη στεκόταν εκπρόσωπος του υποψηφίου στον οποίο αυτή ανήκε. Ο ψηφοφόρος, μπαίνοντας, έπρεπε να πάρει τόσα μολυβένια μπαλάκια, όσα και οι κάλπες. Πλησίαζε τις κάλπες τη μια μετά την άλλη. Όταν έφτανε μπροστά στην καθεμιά από αυτές, ο αντιπρόσωπος φώναζε δυνατά το όνομα του υποψήφιου, στον οποίο αυτή ανήκε. Ο ψηφοφόρος έβαζε το μπαλάκι ή στο σωλήνα που οδηγούσε στην άσπρη μεριά ή σ' εκείνον που οδηγούσε στη μαύρη. Η διαδικασία επαναλαμβανόταν με όλες τις κάλπες. Απαγορευόταν από το νόμο να προσπεραστεί μια κάλπη χωρίς να ριχτεί σ' αυτήν μπαλάκι κι ο παραβάτης πλήρωνε πρόστιμο επιτόπου!

Στη διαλογή, μετρούσαν πρώτα αν τα μπαλάκια στην άσπρη και στη μαύρη πλευρά κάθε κάλπης είχαν άθροισμα ίσο με τον αριθμό των ψηφισάντων. Αν τα μπαλάκια ήταν παραπάνω, η επιτροπή αφαιρούσε τα περισσευούμενα από την άσπρη μεριά! Βουλευτές ανακηρύσσονταν όσοι είχαν τα περισσότερα μπαλάκια στην άσπρη μεριά κι εκλέγονταν τόσοι, όσους έβγαζε κάθε περιοχή. Υπήρχε δηλαδή απόλυτη και ανόθευτη απλή αναλογική, χωρίς περιορισμό επιλογής για τους ψηφοφόρους, που επέλεγαν όσους ήθελαν και «μαύριζαν» (από εκεί βγήκε η έκφραση) με την ψυχή τους, τους για τον καθένα ανεπιθύμητους (λέγεται σύστημα πλειοψηφικό επιμεριστικό).

Στις εκλογές αυτές πλειοψήφησε ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, που παραιτήθηκε το φθινόπωρο συνδέοντας την τύχη του με ένα φορολογικό νομοσχέδιο για να φτιάξει δρόμους. Ο βασιλιάς διόρισε τον Δημήτριο Βούλγαρη, που παραιτήθηκε σχεδόν αμέσως, επειδή ο Γεώργιος αρνήθηκε να διώξει έναν ανεπιθύμητο στην κυβέρνηση ξένο σύμβουλό του. Τον διαδέχτηκε ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης, από τους πρωτεργάτες στην έξωση του Όθωνα. Παραιτήθηκε δέκα μέρες αργότερα, μόλις ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός, επειδή τον είπαν προδότη, γιατί ανέχτηκε εκείνον τον σύμβουλο. Διορίστηκε και πάλι ο Βούλγαρης για να ξαναπαραιτηθεί, δυο μέρες αργότερα, επειδή δεν του έκανε ο Γεώργιος το χατίρι να κλείσει τη Βουλή ως τον Ιανουάριο. Ο βασιλιάς διόρισε τον Αλέξανδρο Κουμουνδούρο, που ζήτησε ψήφο εμπιστοσύνης, χωρίς να υποχρεούται, θέτοντας έτσι έμμεσα ζήτημα δεδηλωμένης. Καταψηφίστηκε και παραιτήθηκε. Ο βασιλιάς ξανακάλεσε τον Δεληγιώργη κι έδιωξε τον σύμβουλό του, που προκαλούσε την αναταραχή. Ο Δεληγιώργης παραιτήθηκε για δεύτερη φορά, τέλη Νοεμβρίου, οπότε κλήθηκε ο Μπενιζέλος Ρούφος να βγάλει τη δύσκολη αυτή χρονιά του 1865 με μια συμμαχική κυβέρνηση.

Όσο κι αν όλ' αυτά φαίνονται σήμερα περίεργα και μοιάζουν με παιδιαρίσματα, στην πραγματικότητα ένα σήμαιναν: Ότι σιγά σιγά οι Έλληνες πολιτικοί ωρίμαζαν και οδηγούνταν νομοτελειακά στη στιγμή, που θα αποτίνασσαν από το ελληνικό κοινοβούλιο το

δικαίωμα του βασιλιά να διορίζει κυβερνήσεις. Η Ελλάδα προχωρούσε προς αυτό που, δέκα χρόνια αργότερα, ο Χαρίλαος Τρικούπης θα ονόμαζε «αρχή της δεδηλωμένης»: Να απολαμβάνει, δηλαδή, ο πρωθυπουργός της χώρας τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας του κοινοβουλίου κι όχι την εύνοια του ανώτατου άρχοντα.

(Εικόνες, 16.9.2007) (τελευταία επεξεργασία, 7.7.2009)